

YHDENVERTAISUUS- JA TASA-ARVOLAUTAKUNTA/Jaosto

Syrjintäolettama, huoltajuus, rekisteröinti, kansainvälinen syntymätodistus, Bryssel II a asetus

Diaarinumero: YVTLTK/3X/2016

Antopäivä: XX.XX.2016

Hakija on ulkomaan kansalainen, joka katsoi tulleen syrjityksi, koska hänen isyytään ja huoltajuuttaan ei rekisteröity väestötietojärjestelmään lapsen kansainvälisen syntymätodistuksen perusteella, vaikka saman asiakirjan perusteella hänen avopuolionsa äitiys ja huoltajuus rekisteröitiin. Hakija vaati yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakuntaa kieltämään maistraattia jatkamasta syrjintää ja asettamaan uhkasakon päätöksen tehosteeksi.

Maistraatti katsoi, ettei kyse ollut syrjinnästä. Maistraatille oli ollut epäselvää, miten isyys Ranskan lainsäädännön mukaan tunnustetaan, koska maistraatilla ei ollut ajantasaista ranskalaista lainsäädäntömateriaalia käytössään.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta piti selvitetynä, että hakija oli lapsen kansainvälisen syntymätodistuksen toimittamalla esittänyt riittävän selvityksen siitä, että hän on lapsen isä ja huoltaja. Lautakunta katsoi asiassa syntyneen syrjintäolettama hakijan kansalaisuuden perusteella, koska maistraatti ei rekisteröinyt hakijan isyyttä Suomessa ilman erillistä vaatimusta. Se ei ollut myöskään rekisteröinyt hakijan huoltajuutta ennen kuin tämä oli käynyt lastenvalvojan luona. Hakijan suomalaisen avopuolison äitiys ja huoltajuus sen sijaan on rekisteröity saman syntymätodistuksen perusteella, joka oli toimitettu maistraattiin selvityksenä myös hakijan isyydestä ja huoltajuudesta.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta totesi, ettei syrjijä voi vedota tietämättömyyteensä lainsäädännön sisällöstä. Tämä koskee myös sellaista viranomaistoimintaa, jossa on otettava huomioon vieraan valtion lainsäädäntö.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoi maistraatin syrjineen hakijaa tämän kansalaisuuden perusteella ja kielsi maistraattia jatkamasta tai uusimasta syrjintää.

(Ei lainvoimainen)

Asian tausta

Hakija on Ranskan kansalainen. Joulukuussa 2012 hän oli Ranskassa asuessaan saanut lapsen suomalaisen avopuolionsa kanssa. Vaasan maistraattiin oli maaliskuussa 2013 toimitettu lapsen kansainvälinen syntymätodistus. Huhtikuussa 2015 perhe muutti Suomeen, jolloin hakija sai tietää, että maistraatti ei ollut rekisteröinyt hakijaa lapsen isäksi eikä huoltajaksi. Lapsensa isäksi hakija rekisteröitiin vasta kun hän oli itse ottanut maistraattiin yhteyttä. Vielä tuolloinkaan maistraatti ei ollut rekisteröinyt hakijan huoltajuutta. Sitten väestötietojärjestelmään on merkitty hakijan huoltajuuden alkaneen 2.7.2015.

Hakijan vaatimukset

Hakija on vaatinut, että yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta kieltää Länsi-Suomen maistraatin Pietarsaaren yksikköä jatkamasta syrjintää. Lisäksi hän on vaatinut uhkasakon asettamista.

Hakijan perustelut

Hakija katsoo tulleen syrjityksi, koska hänen isyytään ja huoltajuuttaan ei rekisteröity väestötietojärjestelmään lapsen kansainvälisen syntymätodistuksen perusteella, vaikka saman asiakirjan perusteella hänen avopuolisonsa äitiys ja huoltajuus rekisteröitiin.

Hakijan mukaan Ranskassa ei ole erillistä menettelyä huoltajuuden vahvistamiseksi, vaan huoltajuus perustuu syntymätodistuksen merkintään. Hakija on syntymätodistuksessa merkitty lapsen isäksi samalla tavalla kuin lapsen äiti on merkitty äidiksi. Suomessa maistraatti kuitenkin rekisteröi ainoastaan lapsen äidin huoltajaksi, eikä hakijan isyyttä ollut omatoimisesti rekisteröity. Hakija pitää syrjivänä sitä, että hänen pitäisi mennä lastenvalvojalle saadakseen huoltajuutensa rekisteröidyksi, vaikka hakijan avopuoliso ja lapsen äiti ei joudu tekemään vastaavaa toimenpidettä.

Rekisterimerkintä on väestötietojärjestelmässä edelleen virheellinen, sillä hakijan huoltajuus on merkitty alkaneeksi vasta heinäkuussa 2015.

Vastaaajan vastaus

Maistraatti on kiistänyt syrjineensä hakijaa.

Vastaaajan perustelut

Maistraatti on velvollinen toimimaan voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti. Se ei päättä huoltajuudesta, vaan toteaa rekisterimerkinnällä asiantilan saadun selvityksen perusteella.

Maistraatin saaman selvityksen perusteella isyys vahvistetaan Ranskassa isyyden tunnustamisella. Maistraatille oli epäselvää, miten isyys Ranskan lainsäädännön mukaan tunnustetaan. Sillä ei ollut tarpeeksi tietoa siitä, mitä lapsen isästä tehty merkintä ranskalaisissa kansainvälisissä syntymätodistuksissa merkitsee.

Kyse ei ollut syrjinnästä vaan siitä, että maistraatilla ei ollut ajantasaista ranskalaista lainsäädäntömateriaalia käytössään.

Suomen Pariisin suurlähetystön lausunto

Ranskassa isyys vahvistetaan tunnustamisella joko ennen lapsen syntymää tai lapsen syntymän jälkeen. Avioliiton ulkopuolella syntyneen lapsen isyyden vahvistamiseen riittää syntymätodistus (extrait de l'acte de naissance). Jos isyyttä ei ole tunnustettu, ei myöskään isää merkitä syntymätodistukseen.

Vanhempainvastuuta koskevan lain mukaisesti yhteinen vanhempainvastuu koskee myös vanhempia, jotka eivät ole avioliitossa, mikäli he ovat kumpikin tunnustaneet lapsensa ennen tämän yhden vuoden ikää.

Ranskan Suomen suurlähetystön lausunto

Vanhemmuus voidaan Ranskan siviililain 310-3 mukaan varmistaa esittämällä syntymätodistus, kopio tunnustamistodistuksesta tai notaarin laatima todistus asiain vallitsevasta tilasta, kun lapsi on syntynyt avioliiton ulkopuolella.

Avioliiton ulkopuolella syntyneen lapsen isän isyys vahvistetaan aina tunnustamisen kautta. Tunnustaminen merkitään aina lapsen syntymätodistukseen. Jos isä ei ole todistuksessa mainittu, ei isyyttä ole vahvistettu.

Vanhempien huoltajuus seuraa isyyden ja äitiyden vahvistamisesta, mikäli tunnustaminen on tapahtunut vuoden sisällä lapsen syntymästä. Huoltajuus on vain toisella vanhemmalla, jos vanhemmuus on vahvistettu vain toiselle vanhemmalle.

Esittelijän esitys

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoo, että Länsi-Suomen maistraatin Pietarsaaren yksikkö on syrjinyt hakijaa. Lautakunta kieltää maistraattia jatkamasta tai uusimasta syrjintää. Lautakunta asettaa 5 000 euron uhkasakon kiellon tehosteeksi.

Perustelut

Sovellettavat oikeusohjeet

Yhdenvertaisuuslakia (1325/2014) sovelletaan sen 2 §:n 1 momentin mukaan julkisessa ja yksityisessä toiminnassa. Yhdenvertaisuuslain 8 §:n mukaan syrjintä muun ohella kansalaisuuden perusteella on kielletty.

Välittömänä syrjintänä pidetään yhdenvertaisuuslain 10 §:n mukaan sitä, että jotakuta kohdellaan henkilöön liittyvän syyn perusteella epäsuotuisammin kuin jotakuta muuta on kohdeltu, kohdellaan tai kohdeltaisiin vertailukelpoisessa tilanteessa.

Yhdenvertaisuuslain 28 §:n mukaan vireillepanijan on syrjintää tai vastatoimia koskevaa asiaa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa käsiteltäessä esitettävä selvitystä seikoista, joihin vaatimus perustuu. Jos asiaa käsiteltäessä esitettyjen selvitysten perusteella voidaan olettaa syrjinnän tai vastatoimien kieltoa rikotun, vastapuolen on kumotakseen oletuksen osoitettava, että kieltoa ei ole rikottu.

Syrjintäoletettaman syntyminen

Lautakunta toteaa saamansa selvityksen perusteella aluksi seuraavaa.

Ranskan siviililain mukaan lapsen vanhemmat vahvistetaan lapsen syntymätodistuksessa. Avioliiton ulkopuolella syntyneen lapsen isyyden vahvistamiseen riittää syntymätodistus.

Jos isyyttä ei ole tunnustettu, ei myöskään isää merkitä syntymätodistukseen.

Vanhempien huoltajuus seuraa isyyden ja äitiyden vahvistamisesta, mikäli tunnustaminen on tapahtunut vuoden sisällä lapsen syntymästä.

Lautakunnalle esitetyn selvityksen mukaan hakijan lapsen syntymätodistus on maaliskuussa 2013 toimitettu Ranskasta Länsi-Suomen maistraatille. Hakija on merkitty syntymätodistuksessa lapsen isäksi.

Lautakunnan tulkinnan mukaan ranskalaisen viranomaisen antama syntymätodistus on Bryssel II a -asetuksessa (neuvoston asetus N:o 2201/2003) tarkoitettu vanhempainvastuuta koskeva ratkaisu, joka olisi mainitun asetuksen 21 artiklan 1 kohdan nojalla tullut tunnustaa toisessa jäsenvaltiossa vaatimatta minkään erityisen menettelyn noudattamista. Jos asetusta ei vastoin lautakunnan tulkintaa sovellettaisi, on tässäkin tapauksessa todettava, että Haagin yleissopimuksen (SopS nro 9/2011) 16 artiklan 3 kohdan nojalla vanhempainvastuu, joka on olemassa sen valtion lain mukaan, jossa lapsella on asuinpaikka, säilyy myös sen jälkeen, kun lapsen asuinpaikka on siirtynyt toiseen valtioon. Yhdenvertaisuuslain tulkinnan kannalta on näin ollen joka tapauksessa selvää, että Ranskan lainsäädännön mukaisesti vahvistettu isyys ja huoltajuus on säilynyt myös perheen muutettua Suomeen.

Edellä lausutun perusteella selvitetyn on tullut se maistraatinkin sinänsä myöntämä seikka, että hakija on lapsen kansainvälisen syntymätodistuksen toimittamalla esittänyt riittävän selvityksen siitä, että hän on lapsen isä ja huoltaja.

Maistraatti ei ole kuitenkaan rekisteröinyt hakijan isyyttä Suomessa ilman, että tämä on sitä erikseen vaatinut. Se ei ole myöskään rekisteröinyt hakijan huoltajuutta ennen kuin tämä on käynyt lastenvalvojan luona. Hakijan suomalaisen avopuolison äitiys ja huoltajuus sen sijaan on rekisteröity saman syntymätodistuksen perusteella, joka oli toimitettu maistraattiin selvityksenä myös hakijan isyydestä ja huoltajuudesta. Lautakunta katsoo, että asiassa on syntynyt syrjintäoletta hakijan kansalaisuuden perusteella.

Syrjintäolettan kumoaminen

Maistraatti on vedonnut siihen, ettei sillä ole ollut riittävästi tietoa Ranskan voimassa olevasta lainsäädännöstä. Lautakunta toteaa, että syrjinnän toteaminen ei edellytä menettelyltä syrjivää tarkoitusta. Kyse voi toisin sanoen olla syrjinnästä myös silloin, kun syrjijä ei itse miellä toimineensa syrjivästi. Syrjijä ei myöskään voi vedota tietämättömyyteensä lainsäädännön sisällöstä. Tämä koskee myös sellaista viranomaistoimintaa, jossa on otettava huomioon vieraan valtion lainsäädäntö.

Johtopäätös

Edellä selostetuista perusteista lautakunta katsoo maistraatin syrjineen hakijaa tämän kansalaisuuden perusteella.

Lautakunta kieltää maistraattia jatkamasta tai uusimasta syrjintää.

Lautakunta ei katso tarpeelliseksi asettaa uhkasakkoa asiassa.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan päätös

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta päätti hyväksyä esittelijän esityksen lukuun ottamatta uhkasakon asettamista.

Lainkohdat

Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014) 2, 8, 10, 20, 28 §

Neuvoston asetus (EY) N:o 2201/2003, tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa (Bryssel II a -asetus) 21 artikla

Muutoksenhaku

Liitteenä.